

**HRVATSKA ENERGETSKA
REGULATORNA AGENCIJA**
Ulica grada Vukovara 14
10000 Zagreb

KLASA: 310-35/20-01/8
URBROJ: 371-04-20-20
Zagreb, 8. srpnja 2020.

METODOLOGIJA UTVRĐIVANJA IZNOSA TARIFNIH STAVKI ZA TRANSPORT PLINA

- popratni dokument uz donošenje (nakon javnog savjetovanja) -

Na sjednici Upravnog vijeća održanoj 22. svibnja 2018., Hrvatska energetska regulatorna agencija (dalje: HERA) donijela je Metodologiju utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina („Narodne novine“, broj 48/18), uz ispravak Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina od 21. lipnja 2018., objavljen u „Narodnim novinama“, broj 58/18.

Nadalje, radi usklađenja s Uredbom Komisije (EU) 2017/460 od 16. ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za plin (Tekst značajan za EGP SL L 72/29) (dalje: Uredba 2017/460), HERA je na sjednici Upravnog vijeća održanoj 23. svibnja 2019. donijela te na svojim mrežnim stranicama objavila Odluku o elementima metodologije za utvrđivanje referentne cijene plinskih transportnih usluga u skladu s Uredbom Komisije (EU) 2017/460 od 16. ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za plin (dalje: NC TAR Odluka). NC TAR Odluci prethodilo je Završno savjetovanje o prijedlogu metodologije za utvrđivanje referentne cijene plinskih transportnih usluga u skladu s člankom 26. Uredbe 2017/460 koje je provedeno u razdoblju od 18. prosinca 2018. do 18. veljače 2019. godine (dalje: Završno savjetovanje).

Sažetak svih zaprimljenih komentara u Završnom savjetovanju, kao i pojedinačna očitovanja energetske subjekata objavljeni su 18. ožujka 2019. na mrežnoj stranici HERA-e. Dodatno, HERA je 31. svibnja 2019. objavila i Obavijest korisnicima plinskog transportnog sustava, s ciljem sažetog informiranja o promjenama koje donosi NC TAR Odluka te s pojašnjenjem utjecaja elemenata te odluke na korisnike transportnog sustava.

Obzirom da se NC TAR Odluka i povezano Završno savjetovanje odnosilo na određivanje cijene za godišnji standardni kapacitetni proizvod, istovremeno je provedeno i Savjetovanje o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima u skladu s člankom 28. Uredbe 2017/460 o načinu određivanja cijene za negodišnje, odnosno tromjesečne, mjesečne, dnevne i unutarodnevnne standardne kapacitetne proizvode (dalje: Savjetovanje o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima). Uzimajući u obzir komentare koji su zaprimljeni u okviru javnog savjetovanja i odredbe navedene u članku 28., stavak 3. točke (a) i (b) Uredbe 2017/460, HERA-e je na sjednici Upravnog vijeća održanoj 23. svibnja 2019. donijelo te na svojim mrežnim stranicama objavila i Odluku o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima u skladu s Uredbom Komisije (EU) 2017/460 od 16. ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih

pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za plin (dalje: Odluka o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima).

Elementi o kojima su donesene NC TAR Odluka i Odluka o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima obuhvaćaju odredbe koje su sastavni dio Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina („Narodne novine“, broj 48/18 i 58/18) (dalje: važeća Metodologija), stoga je navedenim odlukama predviđena potreba izmjene i dopune važeće Metodologije na odgovarajući način.

S obzirom na značajan obim izmjena i dopuna odredbi važeće Metodologije, pristupilo se donošenju nove metodologije, stoga je HERA na 12. sjednici Upravnog vijeća održanoj 22. svibnja 2020. godine utvrdila Prijedlog Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina (dalje: Prijedlog Metodologije).

O Prijedlogu Metodologije provedeno je javno savjetovanje u razdoblju od 22. svibnja do 5. lipnja 2020. godine. Tijekom trajanja javnog savjetovanja ukupno šest energetske subjekata dalo je primjedbe i prijedloge dorade Prijedloga Metodologije unutar roka predviđenog za savjetovanje. Rezultati javnog savjetovanja sa skraćenim prikazom primjedbi i prijedloga, kao i statusom svake od njih (prihvaćeno/djelomično prihvaćeno/nije prihvaćeno) prikazani su u zasebnom dokumentu.

HERA je istovremeno provela i savjetovanje o Prijedlogu Izmjena i dopuna Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za prihvata i otpremu ukapljenog prirodnog plina, s obzirom na povezanost pojedinih odredbi ovih metodologija te na usklađivanje početka i trajanja narednog regulacijskog razdoblja za obje energetske djelatnosti, a vezano na planirani početak rada terminala za ukapljeni prirodni plin (dalje: terminal za UPP).

Metodologijom utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za transport plina (dalje: Metodologija) pridonosi se uspostavljanju ujednačenih pravila na razini EU o načinu utvrđivanja i strukturi tarifa za transport plina. Ova prilagodba nužna je kako bi se postigli ciljevi integracije europskog plinskog tržišta i promicanja međusobnog povezivanja plinskih mreža te unaprjeđenja sigurnosti opskrbe plinom kako u Republici Hrvatskoj, tako i na razini EU. Ujedno, Metodologija predstavlja i preduvjet za donošenje primjenjivih iznosa tarifnih stavki za transport plina za razdoblje od početka komercijalnog rada terminala za UPP na otoku Krku koji je planiran za 1. siječnja 2021. godine, odnosno za treće regulacijsko razdoblje.

Metodologija je izrađena na način da se, osim Uredbe 2017/460, uzimaju u obzir relevantne odredbe zakonskih i podzakonskih propisa iz područja plina u Republici Hrvatskoj, a posebno Zakona o tržištu plina („Narodne novine“, br. 18/18 i 23/20) i Zakona o terminalu za ukapljeni prirodni plin („Narodne novine“, br. 57/18). Također, pojedini elementi Metodologije su dodatno unaprijeđeni s ciljem povećanja razumljivosti i jasnoće odredbi.

Metodologijom su izmijenjeni sljedeći elementi:

1) PRIMJENA PRAVNE STEČEVINE EU

Metodologijom se osigurava provedba Uredbe 2017/460. Naime, Uredbom 2017/460 predviđeno je da se postupak završnog savjetovanja o metodologiji za utvrđivanje referentne cijene mora pokrenuti i završiti do 31. svibnja 2019. HERA je Završnim savjetovanjem, pozitivnom ocjenom ACER-a o usklađenosti predložene metodologije te donošenjem NC TAR Odluke i Odluke o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima od 23. svibnja 2019. godine, isti postupak okončala u predviđenom roku.

2) DEFINICIJE IZRAZA

Metodologijom se proširuje popis korištenih izraza koji u najvećem dijelu imaju značenja utvrđena Uredbom 2017/460, no radi jednostavnijeg praćenja i razumijevanja, izrazi se definiraju i Metodologijom.

Uredba 2017/460 stavlja naglasak na izraz *referentna cijena* koja predstavlja iznos tarifne stavke za transport plina, odnosno cijenu **za godišnji standardni kapacitetni proizvod za stalni kapacitet koja je primjenjiva za pojedinu homogenu skupinu točaka transportnog sustava**. Za određivanje cijene kapacitetnih proizvoda trajanja kraćeg od godine dana, odnosno tromjesečnih, mjesečnih, dnevnih ili unutar dnevnih standardnih kapacitetnih proizvoda, predviđa se primjena množitelja i sezonskih faktora kako bi se iskazala promjena potražnje za takvim proizvodima unutar godine. Stoga se u Metodologiju uključuju i izrazi povezani s određivanjem cijena negodišnjih standardnih kapacitetnih proizvoda, odnosno uključuju se i elementi za izračun *rezervnih cijena*. Naime, prema Metodologiji *rezervna cijena* predstavlja cijenu **za određeni negodišnji standardni kapacitetni proizvod** koja se izračunava temeljem utvrđene referentne cijene i uz primjenu odgovarajućeg množitelja i sezonskog faktora.

3) CILJEVI I ZNAČAJKE METODOLOGIJE

Osnovni cilj Uredbe 2017/460 je uspostaviti ujednačena pravila o načinu utvrđivanja i strukturi tarifa za transport plina, s ciljem integracije plinskog tržišta u EU i promicanja međusobnog povezivanja plinskih mreža te unaprjeđenja sigurnosti opskrbe plinom, kako u Republici Hrvatskoj tako i na EU razini. Stoga su navedeni ciljevi uključeni i u Metodologiju, zajedno s ostalim ključnim ciljevima koji su sadržani u zakonskim propisima iz područja plina i regulacije energetske djelatnosti transporta plina.

Također, jasnije se definira metoda poticajne regulacije, odnosno metoda maksimalno dozvoljenog prihoda koja je i do sada bila sadržana kao ključna značajka važeće Metodologije, uz navođenje da se primjenjuje **pristup promjenjive cijene** kojim se referentna cijena za godine regulacijskog razdoblja utvrđuje u ovisnosti o određenim parametrima te se može naknadno, tijekom regulacijskog razdoblja, prilagođavati primjenom odredbi Metodologije.

Dodatno se, a u skladu s NC TAR Odlukom, propisuje načelo poštanske marke, pri čemu iznosi tarifnih stavki ne ovise o duljini transportnog puta, odnosno udaljenosti ulaznih i izlaznih točaka transportnog sustava. Jednako tako, pojašnjava se pristup homogenizacije skupina istovrsnih točaka transportnog sustava za primjenu iznosa tarifnih stavki te su Metodologijom određene sve homogene skupine točaka transportnog sustava za koje se utvrđuju iznosi tarifnih stavki. Ovakva kategorizacija točaka bila je predložena i u Završnom savjetovanju, pri čemu se značajnija promjena u odnosu na važeću Metodologiju odnosi na brisanje dosadašnje kategorije *zasebne zone*, budući da prema Uredbi 2017/460 primjena kategorije zasebne zone nije dozvoljena.

Također, člankom 5. Metodologije specificiraju se točke transportnog sustava na kojima je moguće izvršiti prilagodbu iznosa tarifnih stavki, čime se u bitnome, u odnosu na važeću Metodologiju, mijenja obuhvat takvih točaka isključivo na ulaznu i izlaznu točku sustava skladišta plina te na ulaz iz terminala za UPP. Naime, Uredba 2017/460, u članku 9. prepoznaje navedenu infrastrukturu kao ključnu za poboljšanje sigurnosti opskrbe plinom zemalja članica te **jedino za navedene točke sustava predviđa mogućnost primjene popusta za povezane iznose tarifnih stavki**.

Člankom 7. definira se koeficijent učinkovitosti (X) koji se primjenjuje u regulacijskom razdoblju na iznos utvrđenih opravdanih operativnih troškova poslovanja operatora kako bi se isti troškovi u regulacijskom razdoblju usmjerili na ciljanu učinkovitu razinu, a koja je utvrđena na temelju

usporedne analize troškova i učinkovitosti poslovanja europskih operatora plinskog transportnog sustava kojom je obuhvaćen i operator.

4) DOZVOLJENI PRIHODI

Operativni troškovi poslovanja

S obzirom da je izmjenama i dopunama Zakona o tržištu plina („Narodne novine“, br. 23/20) iz ožujka 2020. ponovno uključen pojam operativne zalihe kao „*količine plina u sustavu skladišta plina koja je u vlasništvu operatora transportnog sustava i kojom se operator transportnog sustava koristi za optimalno tehničko vođenje transportnog sustava*“, Metodologijom je u obuhvat planiranog iznosa operativnih troškova poslovanja (dalje: OPEX) za utvrđivanje dozvoljenog prihoda uključen i trošak za stjecanje operativne zalihe.

Vrijednost regulirane imovine

Važećom Metodologijom propisana je mogućnost da HERA prilikom utvrđivanja vrijednosti reguliranih sredstava korištenih za obavljanje energetske djelatnosti transporta plina, radi poticanja efikasnog korištenja, ali i poticanja izgradnje efikasne infrastrukture, utvrdi opravdanu vrijednost dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine. S tim u vezi, propisana su dva načina na koje je navedenu efikasnost moguće utvrditi:

- temeljem analize ekonomske efikasnosti postojeće imovine operatora te
- usporednom analizom troškova i učinkovitosti poslovanja operatora transportnog sustava u okruženju Republike Hrvatske (engl. *benchmarking*).

Slijedom navedenih mogućnosti, Metodologijom je utvrđen okvir temeljem kojeg HERA provodi analizu ekonomske efikasnosti postojeće dugotrajne materijalne imovine operatora, uzimajući u obzir pokazatelj iskorištenosti kapaciteta transportnog sustava s ciljem određivanja opravdanog udjela vrijednosti reguliranih sredstava. Kao pokazatelj iskorištenosti kapaciteta transportnog sustava za godine regulacijskog razdoblja propisana je primjena omjera planiranog maksimalnog iskorištenog kapaciteta izlaza iz transportnog sustava i ukupnog tehničkog kapaciteta izlaza iz transportnog sustava, pri čemu se planirani maksimalno iskorišteni kapacitet izlaza iz transportnog sustava projicira na godine regulacijskog razdoblja prema ostvarenoj iskorištenosti kapaciteta u regulacijskoj godini T-2 i prema planiranim ugovorenim godišnjim kapacitetima izlaza iz transportnog sustava za godine regulacijskog razdoblja, primjenom propisanih formula iz članka 15. Metodologije.

Opravdana planirana vrijednost reguliranih sredstava pritom se utvrđuje kao udio u ukupnoj vrijednosti reguliranih sredstava, i to primjenom linearne funkcije uz korištenje faktora uvećanja prosječne planirane iskorištenosti kapaciteta izlaza iz transportnog sustava u iznosu od 0,3, što znači da se vrijednost reguliranih sredstava priznaje kao opravdana u ukupnoj vrijednosti pri iskorištenosti kapaciteta izlaza iz transportnog sustava od 70%. Analiza ekonomske efikasnosti i utvrđivanje opravdane vrijednosti reguliranih sredstava primjenjuje se na dugotrajnu materijalnu imovinu iz kategorije plinovodi te na pripadajući iznos godišnje amortizacije.

Provedbom i primjenom rezultata analize ekonomske efikasnosti imovine operatora prema odredbama Metodologije osigurava se povrat ulaganja na ekonomski efikasne investicije, pri čemu se potpuni povrat na investicije u reguliranu imovinu ostvaruje isključivo ukoliko je iskorištenost kapaciteta izlaza iz transportnog sustava barem u iznosu od 70%.

Ovakvim se pristupom osigurava da korisnici transportnog sustava ne snose trošak investicija u neiskorištenu imovinu. Bez primjene ovakvog pristupa, priznavanjem imovine u punom iznosu, iako

se od iste ne ostvaruju očekivani priljevi ekonomske koristi, transportne tarife u Republici Hrvatskoj održavale bi se među najvišima u EU. Navedeno bi negativno utjecalo na konkurentnost hrvatskog transportnog sustava, ali i ostale povezane plinske infrastrukture u cjelini.

Nadalje, Metodologijom se pobliže definira izvor podataka za elemente koji ulaze u izračun stope povrata na vlasnički kapital, odnosno za koeficijent varijabilnosti prinosa dionica operatora u odnosu na prosječnu varijabilnost prinosa tržišnog portfelja (β) i za premiju na tržišni rizik ($r_m - r_f$), na način da se analizom HERA-e obuhvate vrijednosti tih elemenata primijenjenih u regulatornim mehanizmima usporedivih europskih zemalja, temeljem javno dostupnih podataka. Navedenim se osigurava dodatna transparentnost i provjerljivost korištenih podloga pri izračunima.

5) REDOVNA REVIZIJA

Postupak redovne revizije predstavlja postupak usklađivanja prihoda između dva regulacijska razdoblja s ciljem izbjegavanja nedovoljno ili prekomjerno prikupljenih prihoda od transportnih usluga uslijed odstupanja planiranih komponenti dozvoljenih prihoda u odnosu na ostvarene. Odredbe Metodologije u dijelu provođenja postupka redovne revizije ne mijenjaju se u odnosu na važeću Metodologiju, no nadopunjuju se odredbom o reviziji opravdane vrijednosti reguliranih sredstava i reviziji uz nju vezanog opravdanog iznosa amortizacije, kako bi se korigirala planirana primijenjena vrijednost iskorištenosti na stvarno ostvarenu iskorištenost imovine u regulacijskom razdoblju.

Odredbe o utvrđivanju opravdane revidirane vrijednosti reguliranih sredstava i opravdanog revidiranog iznosa amortizacije primjenjivat će se za razdoblje od 1. siječnja 2019., s obzirom na Odluku o iznosu tarifnih stavki za transport plina za godine drugog regulacijskog razdoblja 2019. – 2021. koju je HERA donijela u prosincu 2018., a prema kojoj je HERA utvrdila opravdanu vrijednost reguliranih sredstava za godine 2019. - 2021.

6) RASPODJELA DOZVOLJENOG PRIHODA

Završnim savjetovanjem predložena je promjena omjera raspodjele dozvoljenog prihoda na ulaze u i izlaze iz transportnog sustava sa 70:30 na 60:40. Takva raspodjela usvojena je i NC TAR Odlukom, stoga se usvojeni omjer prenosi i u Metodologiju.

Uredba 2017/460 nalaže ravnomjernu raspodjelu troškova na ulaze u i izlaze iz transportnog sustava predlaganjem omjera od 50:50. Međutim, radi specifičnosti hrvatskog plinskog transportnog sustava, odnosno geografske distribucije izlaznih točaka, uz relativno velik broj manjih korisnika transportnog sustava, HERA smatra da bi se isto, radi značajnog utjecaja na izlazne točke sustava, potencijalno moglo negativno odraziti na likvidnost korisnika transportnog sustava, a posljedično i na operatora transportnog sustava, a što je i detaljnije obrazloženo u NC TAR Odluci. Novim omjerom raspodjele dozvoljenog prihoda od 60:40 adekvatnije i proporcionalnije se raspodjeljuju troškovi transportnog sustava, osobito iz razloga što se u narednim tarifnim razdobljima očekuje omogućavanje dodatnog korištenja plinske mreže između Republike Hrvatske i zemalja u okruženju izgradnjom nove ulazne i izlazne infrastrukture i točaka transportnog sustava na kojima će biti moguće ugovarati nove kapacitete.

Metodologijom se ukida dosadašnja naknada za količinu plina te se dozvoljeni prihod operatora prikuplja isključivo temeljem ugovorenog kapaciteta transportnog sustava. Uzevši u obzir da Uredba 2017/460 stavlja naglasak na transparentnost i jednostavnost izračuna i budućih projekcija kretanja transportnih tarifa, HERA smatra da ukidanje naknade za količinu upravo pridonosi ostvarenju ta dva cilja.

Slijedom navedenog, propisanom raspodjelom dozvoljenog prihoda te propisanim ukidanjem tarifne stavke za količinu plina pridonosi se poticanju razvoja veleprodajnog tržišta plina, omogućuje se transport plina prema susjednim zemljama i veća iskorištenost postojeće i nove infrastrukture, čime se ostvaruju uvjeti i za povećanje učinkovitosti transportnog sustava koje posljedično, uslijed veće razine ugovorenog kapaciteta, utječe na smanjenje troška transporta plina za sve korisnike sustava.

7) TARIFNE STAVKE

Metodologijom se u odnosu na važeću Metodologiju, u poglavlju tarifnih stavki za ugovoreni stalni kapacitet transportnog sustava na godišnjoj razini, ukida tarifna stavka za izlaz u zasebnoj zoni s obzirom da se zasebna zona ne utvrđuje kao jedna od točaka transportnog sustava, te je brisana tarifna stavka za količinu plina, a sve u skladu s NC TAR Odlukom.

8) IZRAČUN REFERENTNIH I REZERVNIH CIJENA

Metodologijom se mijenja dosadašnji način izračuna referentnih cijena, odnosno iznosa tarifnih stavki za stalni kapacitet na godišnjoj razini, kao i rezervnih cijena za negodišnje standardne kapacitetne proizvode.

Tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini - referentne cijene

Prema Metodologiji iznosi tarifne stavke za ulaz na interkonekciji i tarifne stavke za ulaz iz proizvodnje izjednačavaju se te se izračunavaju na način da se udio dozvoljenog prihoda na ulazima u transportni sustav (60%) korigira koeficijentom $k_{PG,kap}$ na razinu koja se očekuje ostvariti od ugovorenih stalnih kapaciteta na godišnjoj razini i uz primjenu stope popusta za ulazne točke za koje je popust predviđen – ulaz iz sustava skladišta plina i ulaz iz terminala za UPP.

Metodologijom se iznosi tarifne stavke za izlaz na interkonekciji i tarifne stavke za izlaz u Hrvatskoj izjednačavaju te se izračunavaju na način da se udio dozvoljenog prihoda koji se raspodjeljuje na izlaze iz transportnog sustava (40%) korigira koeficijentom $k_{PG,kap}$ na razinu koja se očekuje ostvariti od ugovorenih stalnih kapaciteta na godišnjoj razini.

Navedeni koeficijent $k_{PG,kap}$ se Metodologijom dodatno definira te se propisuje način i elementi za njegovo utvrđivanje, pri čemu se uzima u obzir i plan kapaciteta za regulacijsko razdoblje, koji se treba temeljiti na projekcijama transporta plina iskazanima u Desetogodišnjem planu koji se dostavlja uz zahtjev za određivanje iznosa tarifnih stavki u skladu sa Zakonom o tržištu plina.

Koeficijenti sigurnosti iz važeće Metodologije se ukidaju, obzirom da nisu dozvoljeni prema Uredbi 2017/460, a određuju se stope popusta za točke transportnog sustava za koje su dozvoljene prema Uredbi 2017/460, pa se tako za ulaz iz sustava skladišta plina propisuje stopa popusta u iznosu od 90%, a za ulaz iz terminala za UPP u iznosu od 15%, što je povećanje u odnosu na iznos popusta od 10% koji je propisan važećom Metodologijom.

Propisanim povećanjem popusta za ulaz iz terminala za UPP u odnosu na važeću Metodologiju potiče se korištenje nove i postojeće infrastrukture transportnog sustava, čime se pridonosi i diversifikaciji dobavnih pravaca plina s ciljem dugoročne sigurnosti opskrbe plinom.

Radi izbjegavanja dvostrukog naplaćivanja tarifnih stavki povezanih s korištenjem sustava skladišta plina, zadržava se maksimalno moguć popust za izlaz iz transportnog sustava koji je ujedno i ulaz u sustav skladišta plina po stopi od 100%. S tim u vezi, tarifna stavka za izlaz u sustav skladišta plina ne izračunava se niti se iskazuje u tablici tarifnih stavki prema Metodologiji.

Rezervne cijene za ugovorene stalne negodišnje standardne kapacitetne proizvode

Rezervne cijene za ugovorene stalne negodišnje standardne kapacitetne proizvode (tromjesečne, mjesečne, dnevne i unutarodne) prema Metodologiji izračunavaju se primjenom množitelja i sezonskih faktora, kao zamjena za koeficijente koji su u upotrebi prema trenutno važećoj Metodologiji. Množitelji i sezonski faktori primjenjuju se na svim ulazima u i izlazima iz transportnog sustava, a njihove razine usvojene su Odlukom o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima, čijem je donošenju prethodilo Savjetovanje o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima, kada je HERA objavila i cjelokupni model temeljem kojeg su izračunate vrijednosti sezonskih faktora.

Primjenjive rezervne cijene za tromjesečne, mjesečne i dnevne standardne kapacitetne proizvode izračunavaju se na način da se umnožak primjenjivog množitelja i sezonskog faktora množi s referentnom cijenom za odgovarajući ulaz u ili izlaz iz transportnog sustava, uzimajući u obzir trajanje ugovorenog stalnog negodišnjeg standardnog kapacitetnog proizvoda, izraženo u plinskim danima.

U slučaju unutarodne kapacitetnog proizvoda, model izračuna primjenjive rezervne cijene predlaže se na isti način, uz dijeljenje s ukupnim brojem sati u godini (8760 za redovnu, odnosno 8784 za prijestupnu godinu) te uzimajući u obzir trajanje ugovorenog stalnog unutarodne kapacitetnog proizvoda izraženo u satima.

Navedeni izračun rezervnih cijena propisan je člankom 14. Uredbe 2017/460, stoga se kao takav preuzima u Metodologiju.

9) PREKIDIVI KAPACITET

Obzirom da u hrvatskom plinskom transportnom sustavu u proteklim godinama nije bilo prekida kapaciteta na interkonekcijskim točkama uslijed fizičkog zagušenja, HERA je Odlukom o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima odredila primjenu *ex-post* popusta za izračun rezervne cijene za standardni kapacitetni proizvod za prekidivi kapacitet.

Slijedom navedenog, rezervna cijena za standardni kapacitetni proizvod za prekidivi kapacitet, prema Metodologiji, jednaka je referentnoj ili rezervnoj cijeni za istovrsni standardni kapacitetni proizvod za stalni kapacitet, ali uz primjenu *ex-post* popusta za utvrđeni prekid ugovorenog prekidivog kapaciteta, u iznosu trostruke primjenjive rezervne cijene za dnevne standardne kapacitetne proizvode za stalni kapacitet. Također, Metodologijom je propisano da iznos tako primijenjenog popusta prilikom obračuna mjesečne naknade za pojedinog korisnika ne može biti veći od ukupno obračunate naknade za korištenje transportnog sustava za tog korisnika u pojedinom mjesecu. Primjenom *ex-post* popusta nastoji se poticati iskorištenost transportnog sustava u slučaju kada je raspoloživi tehnički kapacitet ugovoren za proizvode stalnog kapaciteta, ali izostaje potpuno korištenje ugovorenog kapaciteta.

Razina *ex-post* popusta iz Metodologije u iznosu trostruke rezervne cijene za dnevne standardne kapacitetne proizvode propisana je člankom 16. Uredbe 2017/460.

Propisivanjem odredbi vezanih uz prekidivi kapacitet nastoji se potaknuti operatore da prioritetno razmotre ponudu stalnih kapacitetnih proizvoda te pokretanje postupaka za prošireni kapacitet na način propisan Uredbom Komisije (EU) 2017/459 od 16. ožujka 2017. o uspostavljanju mrežnih pravila za mehanizme raspodjele kapaciteta u transportnim sustavima za plin i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 984/2013.

10) NAKNADA ZA KORIŠTENJE TRANSPORTNOG SUSTAVA

U člancima 34. i 35. Metodologije propisane su formule za izračun naknade za korištenje transportnog sustava koju operator obračunava korisnicima za pojedini mjesec, a koje su u odnosu na važeću Metodologiju korigirane na način da je naknada za korištenje transportnog sustava temeljena isključivo na ugovorenom kapacitetu, uz ukidanje važećih koeficijenata sigurnosti, a uz implementaciju stopa popusta za ulaz i izlaz iz sustava skladišta plina i ulaz iz terminala za UPP te rezervnih cijena za negodišnje standardne kapacitetne proizvode.

U slučaju povećane otpreme prirodnog plina u transportni sustav iz terminala za UPP za pojedinog korisnika, kada je količina UPP-a koja se pretovaruje veća od standardne količine tereta, operator će ugovoreni kapacitet na dnevnoj razini na ulazu iz terminala za UPP korisniku obračunati primjenom iznosa tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini, ali najviše u trajanju od dva plinska dana, a na temelju obavijesti operatora terminala za UPP. Ovaj način obračuna usklađen je s Izmjenama i dopunama Metodologije utvrđivanja tarifnih stavki za prihvrat i otpremu UPP-a.

Potreba za povećanom otpremom prirodnog plina u transportni sustav iz terminala za UPP moguća je obzirom na ograničenja planiranog raspoloživog kapaciteta spremnika na terminalu za UPP od 140.000 m³ u odnosu na kapacitete spremnika brodova za prijevoz UPP-a koji mogu biti i veći. Budući da razina troškova ugovaranja kapaciteta transportnog sustava povezana s povećanom otpremom potencijalnim ugovarateljima predstavlja bitan faktor kod odluke da li zakupiti kapacitete terminala za UPP ili ne, s ciljem poticanja ugovaranja kapaciteta terminala za UPP te s tim povezanim zakupa kapaciteta transportnog sustava, Metodologijom je propisana ova odredba kako bi se za navedeni slučaj kapacitet transportnog sustava obračunavao primjenom iznosa tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini, umjesto za dnevni, ali uz ograničenje takvog obračuna do maksimalno dva plinska dana.

U dijelu obračuna naknade za korištenje transportnog sustava, odredbe su usklađene s povezanim odredbama Mrežnih pravila transportnog sustava te je jasno naznačeno da operator umanjuje iznos naknade za korištenje transportnog sustava samo u slučajevima izvođenja neplaniranih radova koje je skrivio operator.

11) PREKORAČENJE UGOVORENOG KAPACITETA

Metodologijom se brišu odredbe za dozvoljeno prekoračenje ugovorenog kapaciteta iznad ugovorenog u iznosu od 10% od sume ugovorenih stalnih i prekidivih kapaciteta, budući da je navedena mjera u važećoj Metodologiji bila predviđena kao privremena, a kako bi se korisnicima transportnog sustava ostavilo razdoblje prilagodbe za optimiziranje postupaka ugovaranja i korištenja transportnog sustava. Obzirom da korisnici imaju mogućnost ugovaranja dnevnih kapacitetnih proizvoda i unutar dnevnih standardnih kapacitetnih proizvoda na interkonekciji, osigurani su tržišni mehanizmi za adekvatno ugovaranje potrebnih kapacitetnih proizvoda, te samim time važeća mjera više nije opravdana. Do primjene ove odredbe, kao dodatnu podlogu za kvalitetnija predviđanja potreba za kapacitetima transportnog sustava, korisnici će imati i pristup rezultatima predviđanja preuzimanja plina za naredni plinski dan na način predviđen Mrežnim pravilima transportnog sustava.

Budući da korisnici trenutno nisu u mogućnosti ugovarati unutar dnevne standardne kapacitetne proizvode, osim na interkonekciji, Metodologijom se ujedno korigira iznos uvećanja primjenjive dnevne rezervne cijene za prekoračenje ugovorenog kapaciteta, na način da isti iznosi 10%, umjesto važećih 30%.

12) NAKNADA ZA SIGURNOST OPSKRBE

Zakonom o terminalu za ukapljeni prirodni plin („Narodne novine“, broj 57/18) (dalje: Zakon o terminalu za UPP) u članku 12., koji se odnosi na preventivne mjere za sigurnost opskrbe, propisano je da HERA može odlukom odrediti visinu i način prikupljanja naknade za sigurnost opskrbe prirodnim plinom u Republici Hrvatskoj, a u svrhu realizacije projekta terminala za UPP na otoku Krku.

Nadalje, Zakon o terminalu za UPP propisuje da navedenu naknadu prikuplja operator transportnog sustava te da ju isplaćuje u korist operatora terminala za UPP. Budući da se Metodologijom uređuje, između ostalog, i okvir obračuna naknade za korištenje transportnog sustava, a naknada za sigurnost opskrbe se predviđa prikupljati od korisnika transportnog sustava, Metodologijom je propisan i postupak određivanja ove naknade, uzimajući u obzir važnost poštivanja načela transparentnosti te provođenja javnog savjetovanja o istome. Navedeno također preporuča i ACER te ističe kao bitnu odrednicu u izvješću „*The internal gas market in Europe: The role of transmission tariffs*“, objavljenom u travnju 2020. godine.

Iznos naknade za sigurnost opskrbe HERA utvrđuje na temelju zahtjeva operatora transportnog sustava, kada mu operator terminala za UPP podnese takav prijedlog iz razloga nižeg zakupa kapaciteta terminala za UPP od planiranog, odnosno nižeg očekivanog prihoda operatora terminala za UPP od planiranog dozvoljenog prihoda određenog odlukom HERA-e.

Člankom 38. Metodologije propisuje se formula i način utvrđivanja naknade za sigurnost opskrbe od strane HERA-e, te način njenog prikupljanja. S obzirom da navedenu naknadu prikuplja operator transportnog sustava, a plaća korisnik transportnog sustava za energiju plina koju je preuzeo na izlazima u Hrvatskoj u pojedinom mjesecu, Metodologijom se propisuje da se navedena naknada iskazuje kao zasebna stavka na propisanom jedinstvenom računu na kojem se obračunava i naknada za korištenje transportnog sustava, a radi transparentnog iskazivanja i smanjenja troškova administracije ove naknade. Ujedno, propisano je da operator transportnog sustava i operator terminala za UPP, nakon donošenja odluke o iznosu naknade za sigurnost opskrbe, međusobno sklope ugovor kojim će, između ostalog, regulirati i sva pitanja u vezi prikupljanja, naplate i prosljeđivanja ove naknade, uz obvezu dostave HERA-i na uvid preslike takvog ugovora.

13) DOSTAVA DOKUMENTACIJE

Člankom 39. Metodologije propisuje se, uz sve ostale elemente za izračun iznosa tarifnih stavki, dostava podataka potrebnih za izračun opravdanog udjela vrijednosti reguliranih sredstava i opravdanog udjela iznosa amortizacije.

Radi praćenja ostvarenja odobrenih planiranih investicija uključenih u regulirana sredstva, propisuje se dostava dodatnog izvješća o ostvarenim investicijama prema odobrenom Desetogodišnjem planu ulaganja u transportni sustav. Isto tako, Metodologijom je propisana dostava podataka o obračunatim i prikupljenim naknadama za sigurnost opskrbe i to u tabličnom prikazu.

14) PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Prema Metodologiji, treće regulacijsko razdoblje započinje 1. siječnja 2021. godine, a završava 31. prosinca 2025. godine, a s obzirom na početak komercijalnog rada terminala za UPP na otoku Krku koji je predviđen za početak 2021. godine i s obzirom na usklađivanje s početkom i trajanjem prvog regulacijskog razdoblja propisanog Izmjenama i dopunama Metodologije utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za prihvati i otpremu ukapljenog prirodnog plina. Isto tako, nove konzultacije prema Uredbi

2017/460, HERA je obvezna provesti najkasnije tijekom 2024. godine, čime bi se uskladila nova NC TAR odluka i početak četvrtog regulacijskog razdoblja za energetske djelatnosti transporta plina.

S obzirom na povećane troškove održavanja transportnog sustava radi nove izgrađene infrastrukture u godinama prvog i drugog regulacijskog razdoblja te s obzirom na ostale okolnosti koje su uvjetovale povećanje razine operativnih troškova operatora u godinama drugog regulacijskog razdoblja, istovremeno se odražavajući i na očekivanu razinu operativnih troškova u trećem regulacijskom razdoblju, Metodologijom je propisano da će se, iznimno, za treće regulacijsko razdoblje dozvoljeni bazni iznos OPEX-a utvrđivati na temelju opravdanog iznosa OPEX-a kojeg je operator transportnog sustava ostvario u 2019. godini.

Također, u prijelaznim i završnim odredbama Metodologije propisuje se u 2020. godini provesti redovnu reviziju dozvoljenih prihoda za prethodne godine regulacijskog razdoblja, odnosno za 2017., 2018., 2019. i 2020. godinu, te će se utvrđena razlika između revidiranih dozvoljenih prihoda i ostvarenih prihoda raspodijeliti na godine trećeg regulacijskog razdoblja. Naime, revizija za 2020. godinu provodi se na temelju planiranog revidiranog dozvoljenog prihoda i planiranog ostvarenog prihoda, koje je operator dužan dostaviti uz zahtjev za određivanje iznosa tarifnih stavki za transport plina za treće regulacijsko razdoblje. Navedena odredba iznimno je predviđena iz razloga skraćivanja trajanja drugog regulacijskog razdoblja i provođenja postupka redovne revizije prema odredbama važeće Metodologije, kako bi se operatoru očekivani rezultat poslovanja za 2020. godinu uključio u izračun iznosa tarifnih stavki za transport plina već od 2021. godine. Prema Metodologiji, propisano je da će se razlika između ostvarenih i planiranih prihoda za 2020. godinu uzeti u obzir u postupku redovne revizije trećeg regulacijskog razdoblja koja će se provesti u 2025. godini.

Uzimajući u obzir trajanje plinske godine 2020./2021. i predviđeni početak komercijalnog rada terminala za UPP s početkom 2021. godine, Metodologijom se, za obračun naknade za korištenje transportnog sustava, korisniku koji istovremeno ugovori tromjesečne standardne kapacitetne proizvode na ulazu iz terminala za UPP za drugo, treće i četvrto tromjesečje plinske godine 2020./2021., iznimno omogućava primjena iznosa tarifne stavke za ugovoreni stalni kapacitet na godišnjoj razini na najniži ugovoreni iznos kapaciteta za sva navedena tromjesečja te primjena rezervne cijene za ugovoreni stalni tromjesečni kapacitetni proizvod na razliku do ukupno ugovorenog kapaciteta za pojedino tromjesečje.

Zahtjev za određivanje iznosa tarifnih stavki za transport plina za treće regulacijsko razdoblje operator transportnog sustava je dužan podnijeti najkasnije do 15. kolovoza 2020. godine.

Prema Metodologiji, odredbe o popustima, množiteljima i sezonskim faktorima te s tim u vezi primjenjivim rezervnim cijenama, počinju se primjenjivati tek s početkom trećeg regulacijskog razdoblja, a do tada će se primjenjivati odredbe o koeficijentima za korištenje stalnog kapaciteta na tromjesečnoj, mjesečnoj, dnevnoj i unutardnevnoj razini, odredbe o prekidivom kapacitetu, utvrđivanju i obračunu iznosa naknade za korištenje transportnog sustava za korisnike za pojedini mjesec i naknade za prekoračenje ugovorenog kapaciteta prema važećoj Metodologiji.